

УДК 811'111

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2021.3.19>

С. Л. ЛОБЗОВА

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри практики англійського усного і писемного мовлення,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,

м. Харків, Україна

Електронна пошта: sl.konfeta@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-8050-7519>

COVID-19 ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНТЕРДИКТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ АНГЛОМОВНОГО СУСПІЛЬСТВА В ЕКОЛІНГВІСТИЧНОМУ АСПЕКТІ

Роботу присвячено опису COVID-19 як теми-табу в інтердиктивному спілкуванні англомовного суспільства в еколінгвістичному аспекті та має на меті розкриття семантичних, фонетичних, словотвірних характеристик засобів евфемістичної лексикалізації COVID-19 та установлення ролі евфемізмів у мовленнєвій реабілітації табу як лінгвотоксичного елемента. Інтердиктивне спілкування визнається таким, що стримується штучноствореними обмеженнями та заборонами – табу, які згідно з нормами етикету мають бути завуальовані за допомогою евфемізмів. Робота виконана у рідчизні лінгвоекотології, що постулює взаємозалежність мови та мовлення від екосистеми, в якій вони існують, – комунікативного простору, де реалізується спілкування, націлене на гармонійну соціалізацію. Лінгвістична екосистема характеризується специфічною взаємодією елементів, що визначається сукупністю параметрів у межах різних моделей і залежить від кількості та ступеня наявних у ній лінгвотоксичних та інших елементів, що загрожують мовному середовищу, одним із яких є табу. Евфемістична лексикалізація в межах еколінгвістичної теорії визнається засобом терапевтичної функції мови, що реабілітує табу в інтердиктивному спілкуванні. Евфемістичні (вуалювативні) одиниці утворюються завдяки низці формальних прийомів (семантичних, фонетичних та словотвірних). Формальні прийоми, що залучаються для створення евфемізмів у фрагментах сучасного англомовного дискурсу, налічують такі засоби, як синонімізація (використання семантико-стилістичних синонімів), метафоризація, уживання акронімів, «мовна гра» та блендинг. Утворені евфемізми на позначення антецеденту COVID-19 та пов'язаних із ним предметів/явищ/подій слугують у досліджених фрагментах дискурсу для пом'якшення відчуття страху реципієнтами повідомлень.

Ключові слова: лінгвістична інтердикція, табу, евфемізм, екосистема, лінгвотоксичний елемент, антецедент, терапевтична функція.

Постановка проблеми. Початок ХХІ століття ознаменувався парадигмальним зсувом від антропоцентризму до екологізму, який дістав втілення й у лінгвістиці (В. Г. Пасинок, В. О. Самохіна, О. І. Морозова, Г. Г. Молчанова, А. F. Fill, P. Finke, A. Goatly, G. M. Jacobs). Поєднання лінгвістики як науки про мову та екології як науки про охорону природи пояснюється тим, що не лише людина занурена в мовне середовище, а й мовне середовище занурене в людське (соціальне, психологічне, біологічне) коло, що потребує захисту: виникає потреба, з одного боку, захищати мову від середовища її побутування, з іншого – захищати людину від лінгвотоксичних елементів – соціокультурних та комунікативних мовних стратегій, асиметрії еколого-когнітивних параметрів, які впливають на психологічний та розумовий стан носіїв мови.

Зосередження уваги мовознавців на дослідженні лінгвотоксичних елементів табу, що є частиною численної групи поведінкових інтердикцій, посідає своє місце серед об'єктів лінгвістичного дослідження. З точки зору екології мови табу постає як заборона на вживання певних номінативних одиниць, викликана існуванням у суспільстві регулятивів нормативної поведінки, що формують негативну оцінку певних предметів та явищ і, як наслідок, визначають лінгвотоксичність їх прямого іменування.

Це сприяє актуальності цієї наукової розвідки, що зумовлена застосуванням лінгвоекотологічного підходу до аналізу евфемістичної лексикалізації COVID-19 як мовного табу, який наразі посідає пріоритетне місце в сучасному мовознавстві, оскільки він визнається оптимальним через свою голістичність, міждисциплінарність та потужний експланаторний потенціал.

Аналіз попередніх досліджень. Попри той факт, що мовна цензура виконує безліч важливих функцій у соціальному житті людства, тема лінгвістичної інтердикції лише починає привертати увагу науковців. Так, наразі зроблено першу спробу окреслити суть поняття лінгвістичної інтердикції та способи її подальшого дослідження [Dominguez], серед яких – роль лінгвістичної інтердикції в політичній коректності (M. Barbero), мовленнєвий етикет у міжкультурному спілкуванні (K. Allan, K. Burrigge), лінгвістична інтердикція та «фальшиві друзі» (D. Chamizo). COVID-19 як елемент інтердиктивного спілкування раніше не досліджувався.

Виклад основного матеріалу. Об'єктом цього дослідження є різноманітні евфемізми (слова, фрази, речення), за допомогою яких мовне табу COVID-19 та пов'язані з пандемією предмети / явища / події лексикалізуються в сучасному англійському дискурсі. Предмет аналізу – установлення формальних способів утворення евфемізмів (семантичних, фонетичних, словотвірних) та пояснення евфемістичного потенціалу виявлених вуалювальних засобів, що дозволяє їм виявляти адаптивну комунікативну поведінку.

Комунікація як одна з найважливіших основ життя людини і суспільства породила низку норм, що регламентують комунікативну поведінку учасників спілкування (норми комунікативного етикету) – «обов'язкові для застосування правила, невиконання яких привертає увагу оточення та викликає їхній осуд» [Соковин 1973 : 27]. Норми комунікативного етикету можуть виступати у формі комунікативних імперативів (приписів, яких необхідно дотримуватися) або табу (заборон та обмежень, пов'язаних із необхідністю збереження «обличчя» адресата, із запобіганням завдання моральної шкоди, із приписом стримувати негативні емоції, пом'якшувати або вуалювати негативну інформацію, не допускати приниження або образи людської гідності, обмежувати грубість і насильство [Колтунова 2005 : 79]). Мовленнєва комунікація, стримувана такими штучними обмеженнями і заборонами, називається інтердиктивною [Соковин 1973].

Лінгвістичне табу як елемент інтердиктивної комунікації зводиться до лексичних (заборони на вживання певних слів), тематичних

(заборони певних тем у спілкуванні) і контактних (певні контактні заборони на учасників спілкування) обмежень.

Оскільки табу регулюють, зокрема, людську комунікативну діяльність, негативні приписи поширюються як на вербальне, так і невербальне спілкування, з огляду на що виокремлюють вербальні і невербальні табу [Бацевич 2004]. Зважаючи на об'єкт цього дослідження – COVID-19 як мовне табу та способи еколінгвального іменування предметів / явищ / подій, пов'язаних із пандемією, табу розглядаємо як *заборону вживати певні номінативні одиниці, викликану існуванням у суспільстві регулятивів нормативної поведінки, що формують негативну оцінку певних предметів / явищ / подій і, як наслідок, визначають неприйнятність їх прямого іменування.*

Оскільки табу характеризується негативним ставленням до відповідних референтів представниками суспільства через страх, делікатність, дотримання пристойності тощо, табуовані реалії, негативна оцінка яких закодована в семантиці їх імен, робить останні (з точки зору лінгвоекологічного підходу) неекологічними, як і комунікативні ситуації, в яких вони функціонують [Емотивная : 58]. Отже, табу в еколінгвістичній парадигмі постає як лінгвотоксичний елемент екосистеми, що потребує перейменування заради гармонійної комунікації та соціалізації носія мови. Задля цього затребуванням виявляється евфемізм як вуалювальний спосіб апелювання до табуованих реалій та пов'язаних із ними предметів / явищ / подій.

Поширення нової коронавірусної хвороби, яка виникла у 2019 році (або COVID-19) становить серйозну глобальну загрозу для всіх сфер повсякденного життя кожного суспільства у світі. Хвороби завжди були забороненою темою в багатьох країнах світу через низку причин, як-от: деякі захворювання передаються статевим шляхом, інші – пов'язані з неприємними фізіологічними станами організму, говорити про які є неприйнятним. Причина, через яку COVID-19 опинився в цьому списку, дещо інша. СТРАХ! Страх через те, як мине хвороба та як вона закінчиться. Тривога через необхідність соціальної ізоляції, коли людина змушена спілкуватися з рідними та друзями лише через екран монітору. Жах через можливість еконо-

мічного краху країн світу та високу ймовірність втрати роботи як єдиного джерела прибутку та способу годувати родину. Супутній COVID-19 страх спонукав його перехід до табуйованих тем в англomовному суспільстві.

Факт табуїзації COVID-19 змушує комунікантів у відповідній лінгвістичній екосистемі вдаватися до евазивних способів іменування самої хвороби та всіх предметів / явищ / подій, пов'язаних із нею, заради гармонійного спілкування, яке виявляється в: 1) намаганні підтримувати добрі соціальні стосунки; 2) бажанні зміцнювати солідарність з іншими членами соціуму в критичних ситуаціях; 3) прагненні захистити себе від образливих речей та явищ, що лякають; 4) бажанні уникнути гніву та розчарувань [Olaimat 2020].

У сучасному мовознавстві виокремлюють декілька формальних способів утворення евфемізмів, а саме семантичний, фонетичний та словотвірний [Linfoot-Nam 2005 : 230–232].

Аналіз тлумачних словників сучасної англійської мови [LD], фрагментів сучасного англomовного дискурсу (масмедійного [CNN], політичного [BBC] та побутового [Corona]) дозволив з'ясувати, що основними способами створення евфемізмів задля вуалювання мовного табу COVID-19, який виступає в інтердиктивному спілкуванні лінгвотоксичним антецедентом, є такі: семантико-стилістичні синоніми, метафори, утворені за допомогою семантичного способу; акроніми, утворені за допомогою фонетичного способу; неологізми, утворені за допомогою блендингу (словотвірного способу); «гра слів», що може залучати усі три зазначені способи утворення евфемізмів.

З-поміж семантико-стилістичних синонімів COVID-19 виокремлюємо номени *confinement* (\approx *lockdown*), *key workers* (\approx *doctors, nurses, paramedics*), *physical distancing* (\approx *social distancing*), *alternative facts* (\approx *fake news*). Так, словосполучення *key workers*, використовується замість посилань на медичний персонал – докторів, медсестер та парамедиків. Дефініції відповідних англійських лексем (*doctor, nurse, paramedic*) містять указівки на такі ознаки, як «лікування» та «хворий»: пор: *doctor* – someone who is trained to treat people who are ill; *nurse* – someone whose job is to look after people who are ill_or injured, usually in a hospital;

paramedic – someone who has been trained to help people who are hurt_or to do medical work [LD]. За допомогою цього виразу адресати повідомлень, темою яких є COVID-19, уникають указівки на те, що наразі хтось потребує медичної допомоги (лікування від смертельної хвороби), переключуючи увагу реципієнта повідомлення на корисність та важливість роботи фахівця (пор: *key worker* – someone who does a useful_and_important_job and is paid by the state). Таким чином знижується соціальне напруження та нівелюється страх суспільства перед небезпечною хворобою.

Метафори на позначення COVID-19 приховують масштаб катастрофи, намагаються пом'якшити відчуття страху, який супроводжує людей у сучасному суспільстві. Це, по-перше, метафора шляху, побудована на асоціативному зв'язку боротьби з вірусом та проходження певного шляху: у межах цієї метафори, певні кроки, що робляться задля подолання хвороби, порівнюються з проходженням певної дистанції:

(1) *The government cannot yet ease the restrictions, so we will have to go the extra mile* [Daily].

Подолання кризової ситуації в боротьбі з коронавірусом крізь призму метафори шляху подано порівнянням із підкоренням вершини:

(2) *We've got the evidence that clearly shows we've moved beyond the peak* [Daily].

Евфемістичний ефект метафори шляху полягає в тому, що вона зображає людей, які борються з коронавірусом, як попутників, а отже, створює атмосферу кооперації, солідарності, а не агресії.

Ще однією метафорою, яка виконує вуалювальну функцію у фрагментах англomовного дискурсу, темою яких є COVID-19, вважаємо метафору приливу (*tide metaphor* [Aldersey-Williams 2016]). На відміну від небесних тіл прилив як вертикальний рух природної стихії води – моря – може забирати життя. Відомо, що з настанням кризової ситуації під час пандемії коронавірусу всі країни складають лінійні графіки, які відображають динаміку захворюваності. Такі графіки візуально нагадують прилив та відлив: зростання кількості хворих порівнюється зі зростанням рівня води у морі, тобто приливом, а зменшення – з відходом води назад у море, що нагадує вирівнювання кривої лінійного графіку (*flattening the curve*):

(3) *Taking steps like these to mitigate the pandemic will also help to flatten the curve* [New].

Залучення метафоричного виразу *flatten the curve* допомагає не привертати увагу до кількості хворих, чим уникнути паніки під час повідомлення новин про перебіг хвороби COVID-19 в англomовних країнах.

У сучасному англomовному побутовому дискурсі досить часто трапляються евфемістичні субститути *affected* та *impacted* у таких контекстах:

(4) *Have you been affected by the layoff?* [Corona]

(5) *Has your family been impacted by the coronavirus pandemic?* [Corona]

За цими питаннями приховані спроби дізнатися про факт втрати адресантом роботи (= *Were you laid off / let go / canned / terminated?* (4)) та факт утрати близьких під час пандемії (= *Have any of your friends or loved ones died / passed away / been killed by COVID-19?* (5)).

Слово *impacted* у фрагменті (5) має на меті маскування реальності коронавірусної кризи та характер збитків для реальних людей, пом'якшуючи емоційний удар, який відчувають люди, в яких пандемія забрала найцінніше – життя їхніх рідних та близьких. Лексема *affected* у фрагменті (4) у побутовий дискурс прийшла з дискурсу корпоративних органів, які намагаються уникнути відповідальності за порушення соціального контракту між роботодавцем та працівником у ситуації, коли перший не хоче відповідати за надання безпеки під час важкої економічної кризи. Слова *affected* та *impacted*, ужиті в пасивному стані, деперсоналізують жертв COVID-19, чим пом'якшуючи жахливі наслідки пандемії та імплікують, що взагалі нічого не можна зробити, щоб запобігти розповсюдженню хвороби, списуючи смерть коханих та близьких / втрату роботи на невдачу. Іншими словами, спостерігаємо у дії метафоричну кореляцію СМЕРТЬ ВІД COVID-19 / ВТРАТА РОБОТИ ПІД ЧАС ЕПІДЕМІЇ COVID-19 – це ПРОСТО НЕВДАЧА.

Акроніми. Під час лікування хворих на COVID-19, беручи до уваги необхідність тісного контакту з пацієнтом та високу ймовірність інфікування, лікарі змушені застосовувати засоби індивідуального захисту (*personal protective equipment*) для охорони слизових оболонок, дихальних шляхів, шкіри й одягу від кон-

такту з інфекцією (костюми, халати, маски, респіратори, захисні окуляри, щитки та рукавички). Але помічаємо, що в досліджуваних фрагментах масмедійного та політичного дискурсу адресати намагаються уникати використання повної назви *personal protective equipment*, удаючись до акроніма, утворюваного від перших букв словосполучення, які вимовляються як окремі літери, що становлять повні слова, – *PPE*:

(6) *Early on in the pandemic, the NHS experienced severe shortage of PPE* [BBC].

Удавання до акроніма можна пояснити тим, що в повній назві *personal protective equipment* міститься слово *protective*, що отримує в словнику таке визначення: *aimed at keeping someone safe from harm or damage* [LD]. Помічаємо, що дефініція *protective* містить слова-ідентифікатори *harm* та *damage*, тому стає очевидним, що залучення в дискурсі повної назви *personal protective equipment* буде асоціюватися в адресантів дискурсу з небезпекою та ймовірним нівеченням. Акронім *PPE*, задіяючи графічний рівень, постає як номен із розмитотою семантикою, приховуючи жахливі наслідки епідемії.

Ще один акронім, який знаходимо у фрагментах сучасного англomовного дискурсу, – *WFH* (= *work from home*):

(7) *WHS in Greece or Barbados? The fight for Covid's Digital Nomads* [Bloomberg]

Для більшості дорослого населення будь-якої країни робота асоціюється з необхідністю покинути домівку та вирушити до офісу / на завод / у поле тощо. А домівка – це місце для відпочинку та відновлення сил після трудових буднів. Коли ж дім (*home*) і робота (*work*) поєднуються в одній словосполученні, це може створити в реципієнта відчуття душевного дискомфорту, адже робота вдома означає самоізоляцію (відсутність соціальних контактів, відстороненість від звичайних активностей) та необхідність поєднувати професійні обов'язки та побутові проблеми. Як наслідок, тривалі періоди часу, проведені вдома, можуть викликати нудьгу та самотність; втрата особистої свободи, а часом й інформаційної, може викликати розчарування. Це пояснює уникнення словосполучення *work from home* та використання акроніма, утвореного від перших букв слів у сполученні, *WFH*, який через розмитість власної семантики володіє потужним евфемістичним ефектом.

Необхідність роботи вдома призвела до виникнення пов'язаних із ситуацією, що склалася, неологізмів, як-от *curate your background*, що означає «слідкувати, щоб діти / інші члени родини / домашні улюбленці не з'явилися позаду людини, яка працює вдома перед екраном монітора».

Отже, евфемістичний ефект акронімів задіє фонетичний рівень мови і полягає в розмитості семантики скорочення і, як наслідок, неможливості прямої або контекстуальної дешифровки акроніма в межах контексту, що сприймається.

Гра слів (прийом, що задіє поєднання слів на основі їх співзвучності і залучає фонетичний рівень мови) також виявляється дієвим евфемістичним засобом в інтердиктивному спілкуванні. Так, у фрагментах сучасного англомовного дискурсу зі зростанням захворюваності на COVID-19 усе частіше почали використовувати неологізм *Miley Cyrus*, утворений римуванням із *coronavirus*.

Римування як прийом «мовної гри» широко використовується в розмовній англійській із метою евфемістичної номінації, коли табуйоване слово замінюється іншим, яке з ним семантично не має жодного зв'язку, але римується з ним [Никитина 2009]. Оскільки римування задіє фонетичний рівень мови, то такий вид «мовної гри» ще називають фонетичною алюзією, яка становить звуковий натяк, заснований на заміні антецеденту (прямої номінації табуйованої реалії) номінативною одиницею, що схоже звучить [Никитина 2009]. Подібний спосіб евфемізації виявляється затребуваним мовленнєвою практикою, оскільки в результаті субституції, заснованій на співзвуччі форм, трапляється здвиг у семантиці субституту та він отримує нове значення: Майлі Сайрус – співачка, яка не має жодного зв'язку з пандемією, крім, мабуть, того факту, що вона, як і більшість людей у всьому світі, через небезпеку пандемії вимушена дотримуватися ізоляції; але, як бачимо, її ім'я функціонує у фрагментах сучасного англомовного дискурсу як евфемізм *coronavirus*, оскільки добре римується з назвою вірусу:

(8) *Oi, love, wash yer brass bands, we don't want a dose of that Miley [Cyrus]* [Newsbiscuit].

Наведемо ще один приклад – *boomer remover*.

Словом *boomer* у сучасній англійській мові (її американському варіанті) називають людей

похилого віку (від *baby boomer* – покоління після Другої світової війни, народженого між 1946 і 1964 роками і названого за внесок у відродження світу, спустошеного війною). Характеристиками покоління були післявоєнна надія, стабільність та процвітання. Так з'явився неологізм, заснований на звуковому повторі частин слів, що входять у його склад, – *boomer remover* (досл. «розчинник» людей похилого віку), який уперше використано американськими підлітками у Twitter через невдоволення тим фактом, що через особливу небезпеку вірусу саме для представників старшого покоління вони, молоде покоління, змушені страждати через карантинні обмеження в країні. Через свою незрозумілу семантику *boomer remover* слугує евфемістичним субститутуом назви збудника хвороби – *coronavirus*.

Виявляємо ще один евфемізм, побудований за допомогою «гри слів» на морфемно-словотвірному рівні – *fattening the curve* [Twitter].

Ми вже згадували метафоричний евфемістичний субститут, що використовується як указівка на зменшення кількості хворих на коронавірус – *flattening the curve*. На основі цього метафоричного виразу, із залученням прийому «мовної гри» (*flattening – fattening*) утворюється евфемізм, що відтворює факт набору маси тіла під час локдауну через пандемію коронавірусу:

(9) *Oh no. I've gained six pounds since the middle of March. I'm fattening the curve!* [Twitter].

Власне слово *fattening* утворено за допомогою звукового еліпсису – метаплазму, що полягає в скороченні слова за рахунок усунення окремих звуків [Никитина 2009], у цьому випадку – звука /l/.

Отже, евфемістичні заміни мовного табу COVID-19 у фрагментах сучасного англомовного дискурсу залучають прийоми «мовної гри», в основі якої – римування, звуковий повтор та метаплазм.

Аналіз фрагментів сучасного англомовного дискурсу, тематикою яких є COVID-19, дозволив виявити низку евфемістичних субститутів COVID-19 та пов'язаних із хворобою предметів / явищ / подій, утворені способом блендингу. Серед них:

а) лексичні одиниці, які станолять поєднання осколкового елементу слова та слова: *covidiot, moronavirus, covexit, covideo party* тощо.

Так, слова *covidiot* та *moronavirus* використовуються на позначення людини, яка нехтує небезпекою та не бажає дотримуватися карантинних обмежень під час епідемії коронавірусу (“a person who ignores health and social distancing rules for preventing the spread of the virus”). Бленд *covidiot* утворений за допомогою поєднання осколкового елемента слова *coronavirus* та лексеми *idiot*, а *moronavirus* – слова *moron* та осколкового елемента слова *coronavirus*. Евфемістичний ефект зазначених номенів полягає в тому, що під час їхнього утворення вдалося уникнути залучення слова *coronavirus*, що відволікає реципієнта від теми COVID-19, а значення самих блендів є розмитим і незрозумілим без додаткових пояснень.

Лексема *covexit* утворена за допомогою поєднання осколкового елемента слова *coronavirus* та номена *exit* і означає “exit from lockdown due to coronavirus pandemic”; *covideo* [party] – це амальгамування осколкового елемента слова *coronavirus* та слова *video*, завдяки чому утворюється евфемізм зі значенням “a party during the coronavirus pandemic held via a video connection”;

б) лексеми, утворені злиттям двох осколкових елементів, як-от *quarantini* та *quaranteens*. Бленд *quarantini* – це зрощення осколкового елемента слова *quarantine* та осколкового елемента *martini*, що означає “a drink during the quarantine due to the pandemic of COVID-19”; *quaranteens* – поєднання осколкового елемента слова *quarantine* та осколкового елемента *teenagers*. Утворені бленди не містять номена з негативною конотацією *quarantine* – a period of time when a person is kept apart from others in case they are carrying a disease [LD]. Негативна конотація слова (особливо під час його вживання у період пандемії невивченої контагіозної хвороби, якою є COVID-19) підтверджується ідентифікаторами *kept apart* та *disease*, наявними у його дефініції, що вказують на необхідність ізоляції суб’єкта під час хворобливого стану;

в) слова, утворені накладанням двох лексем, як-от *Blursday*, *zoombombing*.

Так, *Blursday* – це поєднання слів *blur* (something that you can't remember clearly) та *day*. Слово утворилося під час пандемії коронавірусної хвороби, коли більшість людей

опинилися на ізоляції і кожен день перетворився на «день бабака»: кожен день такий, як і минулий. *Zoombombing* – слово, що утворилося амальгамуванням *zoom* (новітньої платформи для відеоконференцій) та *bombing* (у переносному значенні: закидання, наприклад, повідомленнями, інформацією, листами тощо) та означає “harassing intrusion into a private video conferencing”. Евфемістичний ефект цих блендів на позначення явищ та подій, пов’язаних із пандемією коронавірусу, пояснюється відсутністю в них складників, які безпосередньо називають вірус або пов’язані з ними явища (карантин тощо).

Отже, блендинг також виявився продуктивним способом утворення евфемізмів на позначення антецедента COVID-19 та пов’язаних із ним предметів / явищ / подій; з-поміж таких блендів превалюють поєднання осколковий елемент + слово, осколковий елемент + осколковий елемент, слово + слово.

Висновки. В основі запропонованого в роботі підходу до вивчення мовного табу лежить методологія еколінгвістики, що фокусує увагу лінгвістів на феномені табу як заборони, на яку розповсюджується відмова від прямого іменування, зважаючи на лінгвотоксичність в інтердиктивному спілкуванні. За необхідності апеляції до табуйованих реалій у дискурсі залучається непрямий спосіб лексикалізації за допомогою евфемізмів, що є виявом адаптивної поведінки в ситуації, коли необхідно запропонувати реципієнту певну міру комфорту в умовах кризової ситуації, що викликає страх. Аналіз фрагментів сучасного англomовного політичного, масмедійного та побутового дискурсу, відібраних для аналізу, дозволив виявити низку евфемістичних засобів субституції прямих номінацій COVID-19 та пов’язаних із хворобою предметів / явищ / подій, серед яких: 1) семантико-стилістичні синоніми, евфемістичний потенціал яких пояснюється відсутністю в їхній семантиці негативних сем та їхньою здатністю, з огляду на це, затушовувати ознаки позначуваного, що викликають страх та тривогу; 2) метафора: а) метафора шляху, побудована на асоціативному зв’язку боротьби з вірусом та проходження певного шляху, яка дозволяє зображувати людей, що борються з хворобою, як попутників, а отже, створювати атмосферу

кооперації та солідарності; б) метафора приливу, репрезентована метафоричним виразом *flatten the curve*, що допомагає не привертати увагу до кількості хворих, чим уникнути паніки під час повідомлення новин про перебіг хвороби COVID-19 в англomовних країнах; в) метафорична кореляція смерть від COVID-19 / втрата роботи під час пандемії COVID-19 – це просто невдача, що об’єктивується лексемами *affected* та *impacted*, ужитими в пасивному стані, що дозволяє деперсоналізувати жертв COVID-19, чим пом’якшити жахливі наслідки пандемії; 3) акроніми, евфемістичний ефект яких полягає у задіянні фонетичного рівня мови, в результаті чого досягається розмитість

семантики скорочення і, як наслідок, неможливість прямої або контекстуальної дешифровки акроніму в межах контексту, що сприймається; 4) «гра слів», що задіє такі прийоми, як римування, звуковий повтор частин слів, що входять у склад евфемізму, звуковий еліпсис; 5) блендинг, у результаті якого утворюються неологізми, у склад яких входять: а) осколковий елемент слова та слово; б) осколкові елементи двох слів; в) поєднані повнозначні лексеми. Евфемістичний ефект утворених блендів на позначення явищ та подій, пов’язаних із пандемією коронавірусу, пояснюється відсутністю в них складників, що безпосередньо називають вірус або пов’язані з ними явища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ : Академія, 2004. 344 с.
2. Колтунова М. В. Конвенции как прагматический фактор делового диалогического общения. Москва : Акад. гуманитар. исслед., 2005. 228 с.
3. Никитина Н. Н. Формальные способы образования эвфемизмов в английском языке. *Известия ВГПУ. Вопросы германистики*. 2009. № 4. С. 123–127.
4. Соковин В. М. О природе человеческого общения (опыт философского анализа). Фрунзе : Мектеп, 1973. 116 с.
5. Эмотивная лингвоэкология в современном коммуникативном пространстве : коллективная монография. Волгоград : Изд-во ВГСПУ «Перемена», 2013. 450 с.
6. Aldersey-Williams H. On the Irresistible Pull of Tidal Metaphors. *The Language of Love and Death Deep Beneath the Sea. Literary Hub*. 2016. September 20. URL: <https://lithub.com> (дата звернення 12.10.2021).
7. Dominguez P. Linguistic interdiction: its questions and possible future research lines. *Language Sciences*. 2009. Vol. 9, Issue 4. P. 428–446.
8. Linfoot-Ham K. The Linguistics of Euphemisms. *A Diachronic Study of Euphemisms*. 2005. P. 230–232.
9. Olaimat A., Aolymat I, Nour E., Shanbaz H, Holley R. Attitudes, Anxiety, and Behavioral Practices Regarding COVID-19 among University Students in Jordan : A Cross-Sectional Study. *The American journal of tropical medicine and hygiene*. 2020. P. 1–7.

ДЖЕРЕЛА

1. LD – Longman Dictionary. URL: <https://www.ldoceonline.com> (дата звернення: 12.10.2021).
2. CNN News. URL: <https://cnn.com> (дата звернення: 10.10.2021).
3. BBC News. URL: www.bbc.co.uk (дата звернення: 10.10.2021)
4. Corona Diaries. URL: <https://es.britsoc.co.uk/coronadiaries-documenting-the-everyday-lived-experiences-of-a-global-pandemic/> (дата звернення: 10.10.2021).
5. The Daily Standard. URL: <https://www.thedailystandard.com> (дата звернення: 10.10.2021).
6. The New York Times. URL: <https://www.nytimes.com> (дата звернення: 10.10.2021)
7. Bloomberg Quint. URL: <https://www.bloombergquint.com> (дата звернення: 10.10.2021).
8. Newsbiscuit. URL: <http://www.newsbiscuit.com> (дата звернення: 10.10.2021)
9. Twitter. URL: <https://www.twitter.com> (дата звернення: 10.10.2021)

REFERENCES

1. Aldersey-Williams H. (2016) On the Irresistible Pull of Tidal Metaphors. *The Language of Love and Death Deep Beneath the Sea. Literary Hub*. September 20. Retrieved from: <https://lithub.com>. (accessed 24.11.2021)
2. Bacevich F. S. (2004) *Osnovi komunikativnoї lingvistiki: pidruchnik* (The groundings of communicative linguistics). Kyiv : Academia. (in Ukrainian).
3. Dominguez P. (2009) Linguistic interdiction: its questions and possible future research lines. *Language Sciences*, no. 9 (4), pp. 428–446.
4. Scakhovski V. I. (ed.) (2013) *Emotivnaya lingvoekologiya v sovremennom kommunikativnom prostranstve: kolektivnaya monografiya* (Emotive linguoecology in the present-day communicative space), Volgograd : Peremena (in Russian).

5. Koltunova M. V. (2005) *Konvencii kak pragmaticheskij faktor delovogo dialogicheskogo obshcheniya* (conventions as a pragmatic factor of dialogue communication), Moscow : Akademia gumatitarnykh issledovaniy (in Russian).
6. Linfoot-Ham K. (2005). The Linguistics of Euphemisms. *A Diachronic Study of Euphemisms*, pp. 230–232.
7. Nikitina N. N. (2009) Formal'nye sposoby obrazovaniya evfemizmov v anglijskom yazyke (formal ways of euphemisms formation in English). *Izvestiya VGPU. Voprosy germanistiki*, no. 4, pp. 123–127 (in Russian).
8. Olaimat A., Aolymat I., Nour E., Shanbaz H., Holley R. (2020) Attitudes, Anxiety, and Behavioral Practices Regarding COVID-19 among University Students in Jordan : A Cross-Sectional Study. *The American journal of tropical medicine and hygiene*, pp. 1–7.
9. Sokovin V.M. (1973). O prirode chelovecheskogo obshcheniya (opyt filosofskogo analiza) (on the nature of human communication (philosophical analysis)), Frunze : Mektep (in Russian).

SOURCES

1. Longman Dictionary. Retrieved from: <https://www.ldoceonline.com>. (accessed 24.11.2021).
2. CNN News. Retrieved from: <https://cnn.com>. (accessed 24.11.2021).
3. BBC News. Retrieved from: www.bbc.co.uk. (accessed 24.11.2021)
4. Corona Diaries. Retrieved from: <https://es.britisoc.co.uk/coronadiaries-documenting-the-everyday-lived-experiences-of-a-global-pandemic/>. (accessed 24.11.2021).
5. The Daily Standard. Retrieved from: <https://www.thedailystandard.com>. (accessed 24.11.2021).
6. The New York Times. Retrieved from: <https://www.nytimes.com> (accessed 24.11.2021).
7. Bloomberg Quint. Retrieved from: <https://www.bloombergquint.com>. (accessed 24.11.2021).
8. Newsbiscuit. Retrieved from: <http://www.newsbiscuit.com>. (accessed 24.11.2021).
9. Twitter. Retrieved from: <https://www.twitter.com>. (accessed 24.11.2021).

S. L. LOBZOVA

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Practice of Oral and Written English,

G. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine

E-mail: sl.konfeta@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-8050-7519>

COVID-19 AS AN ELEMENT OF INTERDICTIVE COMMUNICATION OF THE ENGLISH-SPEAKING SOCIETY IN THE ECOLINGUISTIC ASPECT

The paper deals with the description of COVID-19 as a taboo topic in the interdictive communication of the English-speaking society in the ecolinguistic aspect and aims at revealing the semantic, phonetic and word-formation characteristics of euphemistic lexicalization of COVID-19 as well as establishing the role of euphemisms in speech and language rehabilitation. Interdictive communication is defined as been restrained by artificial restrictions and prohibitions – taboos that, according to speech etiquette, should be veiled by euphemisms. The research is performed in the mainstream of linguistic ecology which postulates the interdependence of language, speech and the ecosystem in which they exist – a communicative space where interaction aimed at harmonious socialization is realized. The linguistic ecosystem is characterized by a specific reciprocity of elements predetermined by a set of parameters within different models and depends on the number of linguotoxic elements that pose a threat to the language environment, among which is taboo. Euphemistic lexicalization within the framework of ecolinguistic theory is recognized as a means of therapeutic function of language and rehabilitates taboos in interdictive communication. Euphemistic (“veiling”) units are formed due to a number of formal techniques (semantic, phonetic and word-forming). The formal techniques used to create euphemisms in the fragments of the present-day English-language discourse include synonymization (the use of semantic and stylistic synonyms), metaphorization, the use of acronyms, “language game” and blending. The euphemisms for COVID-19 and related subjects / phenomena / events in the discursive fragments studied are aimed at the alleviating of fear experienced by the recipients of the messages.

Key words: linguistic interdiction, euphemism, ecosystem, linguotoxic element, antecedent, therapeutic function.